

YTÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ
MİMARLIK BÖLÜMÜ

TMMOB MİMARLAR ODASI
İSTANBUL BÜYÜKKENT ŞUBESİ

2. ulusal sempozyum

MİMARİ TASARIM EĞİTİMİ: “BÜTÜNLEŞME 2”

SEMPOZYUM KİTABI

20-21 EKİM 2011

YTÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ, İSTANBUL

“MİMARİ TASARIM EĞİTİMİ: BÜTÜNLEŞME 2”
2. ULUSAL SEMPOZYUMU
20-21 EKİM 2011, YTÜ

DÜZENLEME KURULU:

F. Rengin ÜNVER
M. Tolga AKBULUT
Z. Gül ÜNAL
Ayşen CİRAVOĞLU
Pınar ARABACIOĞLU
Hande DÜZGÜN
Polat DARÇIN

BİLİMSEL KURUL:

Semra AYDINLI (İTÜ)
Ayfer AYTUĞ (YTÜ)
Ayşe BALANLI (YTÜ)
Can BİNAN (YTÜ)
Hüseyin CENGİZ (YTÜ)
Gülen ÇAĞDAŞ (İTÜ)
Nur ÇAĞLAR (Gazi Ü.)
Neslihan DOSTOĞLU (İKÜ)
Nur ESİN (İTÜ)
Ahmet EYÜCE (Bahçeşehir Ü.)
Şengül ÖYMEN GÜR (Beykent Ü.)
Deniz İNCEDAYI (MSGSÜ)
Eti AKYÜZ LEVİ (DEÜ)
Güven Arif SARGIN (ODTÜ)
Murat SOYGENİŞ (YTÜ)
Uğur TANYELİ (YTÜ)
F. Rengin ÜNVER (YTÜ)

İÇİNDEKİLER
ÖNSÖZ
SUNUŞ

BİLDİRİLER

- 3** **TEMEL TASARIM İLKELERİNİN TASARIM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: MİMARİ PROJE - I- ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARI**
Yard. Doç. Dr. Muteber ERBAY
- 13** **PROMENAD ile 'YER'LEŞME: TASARIM EĞİTİMİNDE 'GUIDED DISCOVERY-YÖNLENDİRİLMİŞ KEŞİF' ÖRNEĞİ**
Öğr. Gör. Dr. Sait Ali KÖKNAR, Araş. Gör. Dr. Özlem BERBER, Yard. Doç. Dr. Funda UZ SÖNMEZ,
- 23** **TEMEL TASARIM EĞİTİM PROGRAMI İÇERİSİNDE DEĞERLENDİRME AMAÇLI CEPHE KULLANIMI**
Araş. Gör. Dr. Özlem ŞENYİĞİT, Yard. Doç. Dr. Altay ÇOLAK
- 30** **İLK YIL MİMARİ TASARIM STÜDYOSU DENEYİMLERİ 1.SINIFTA İŞLER / 1.SINIF İŞLER 2005-2011**
Yard. Doç. Dr. Emel BİRER, Prof. Dr. Sevinç ERTÜRK,
- 43** **MİMARLIK FAKÜLTESİ EĞİTİMİNDE "TASARIM"LA BÜTÜNLEŞME: MALTEPE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**
Yard. Doç. Dr. Güliz ÖZORHON, Prof. Dr. Demet ERYILDIZ, Prof. Dr. Emre AYSU
- 49** **MİMARLIK EĞİTİMİNDE İLK DÖNEM STÜDYO DENEYİMİ: TASARIMA VE SAYISAL DÜNYAYA 1:1 ÖLÇEKLİ PROTOTİPLERLE GİRİŞ_MEK**
Araş. Gör. Dr. Fulya ÖZSEL AKİPEK
- 58** **ANALOJİK BİLGİ AKTARIMININ TASARIMDAKİ ROLÜ: UZMAN VE ÇIRAK TASARIMCILAR ARASINDAKİ FARKLAR**
Araş. Gör. Özgü ÖZKAN, Yard. Doç. Dr. Fehmi DOĞAN

- 69 **SERTİFİKA SİSTEMLERİNE ADAPTASYON: MİMARİ TASARIM SÜRECİNDE KARAR VERME ÖZELİNDE BÜTÜNLEŞİK BİR TASARIM YAKLAŞIMI**
Araş. Gör. Dr. Serkan PALABIYIK, Doç. Dr. Birgül ÇOLAKOĞLU
- 82 **TASARIM STÜDYOSU ÖNCESİ DERSLER VE TASARIM STÜDYOSU İLİŞKİSİ ANALİZİ İÇİN BİR BULANIK MANTIK MODELİ**
Araş. Gör. Dr. F. Pınar ARABACIOĞLU, Doç. Dr. Burçin Cem ARABACIOĞLU
- 94 **BİLGİLENME DÜZEYİNİN ALGILAMA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN İRDELENMESİ**
Yard. Doç. Dr. Emrah TÜRKYILMAZ, Araş. Gör. Dr. Çiğdem CANBAY TÜRKYILMAZ, Mimar Orkan Zeynel GÜZELCİ, Mimar Ali Kemal TERLEMEZ
- 105 **BİREYSELLİK VE KOLLEKTİVİTE ARASINDA: MİMARLIK EĞİTİMİNDE MÜZAKERE BİÇİMLERİ İLE İLGİLİ BİR DENEY**
Araş. Gör. Sevgi TÜRKKAN, Araş. Gör. N. Onur SÖNMEZ, Araş. Gör. Burçin KÜRTÜNCÜ
- 116 **MİMARİ TASARIM EĞİTİMİNDE ENFORMEL YAKLAŞIMLARA BİR ÖRNEK "ÇOCUK ve MİMARLIK - ATÖLYE ÇALIŞMALARI"**
Yard. Doç. Dr. M Tolga AKBULUT, Yard. Doç. Dr. Dilek ACER, Yard. Doç. Dr. Aynur ÇİFTÇİ
- 126 **TASARIM EĞİTİMİNDE KAVRAM OLUŞTURMA VE KAVRAMA ULAŞMA**
Yard. Doç. MESUT ÇELİK, Dr. Orkunt TURGAY
- 135 **MİMARLIK ÖĞRENCİLERİNİN MİMARLIK EĞİTİMİNE BAKIŞI: BİR ARAŞTIRMA PROJESİNİN SONUÇLARI ÜZERİNE**
Doç. Dr. Ömür BARKUL, Doç. Dr. Ayla AYYILDIZ POTUR
- 148 **DOKSANLI YILLAR TÜRKİYE MİMARLIK DERGİLERİNDE MİMARLIK EĞİTİMİ SORUNSALININ İÇERİĞİ**
Araş. Gör. Y. Mim. Hasan Tahsin SELÇUK
- 156 **MİMARLIK EĞİTİMİNDE UYGULAMA PROJESİ 1'İN DEĞERLENDİRİLMESİ**
Yard. Doç. Dr. Dilek EKŞİ AKBULUT
- 164 **BİR MİMARİ TASARIM STÜDYOSU YAKLAŞIMI: KAVRAMSAL VE BAĞLAMSAL TASARIM ARACI OLARAK "YER"**
Prof. Dr. Hülya TURGUT

- 175 **TASARIM YOLUYLA BİLGİ ÜRETMEK: 6 NOKTA KÖRLER VAKFI OKULU İLE İTÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ 'ORTANCA' GRUBU ARASINDA BİR ORTAK ÇALIŞMA**
Araş. Gör. N. Onur SÖNMEZ, Araş. Gör. Sevgi TÜRKKAN, Araş. Gör. Burçin KÜRTÜNCÜ
- 182 **KENT MERKEZİ YENİLENMESİNDE MEKÂN DÜZENLEME ARAÇLARININ BİRLİKTELİĞİ: ALMANYA'DA KENTSEL TASARIM ÇALIŞMASI**
Araş. Gör. Gözde EKŞİOĞLU ÇETİNTAHTA
- 193 **MİMARLIK EĞİTİMİ VE COĞRAFYA**
Araş. Gör. Hilal AYCI, Doç. Dr. Zeynep ULUDAĞ,
- 202 **MİMARİ TASARIM ATÖLYELERİNDE EKOLOJİK MİMARİ TASARIM EĞİTİMİ UYGULAMASI: ALTERNATİF BOLU TOKİ EVLERİ**
Yard. Doç. Dr. Can KARAGÜLLE
- 213 **MİMARLIK EĞİTİMİNDE KURAMSAL STRÜKTÜR BİLGİSİNİN STRÜKTÜR TASARIMI İLE BÜTÜNLEŞTİRİLMESİ**
Yard. Doç. Dr. Semra ARSLAN SELÇUK
- 223 **EĞİTİM - PROFESYONEL HAYAT İŞBİRLİĞİ: BİR ÖĞRENCİ PROJESİNİN KURGU BOYUTUNDAN GERÇEĞE DÖNÜŞMESİ DENEYİMİ**
Dr. Orkunt TURGAY
- 233 **MİMARİ TASARIM EĞİTİMİNDE ULUSLAR ARASI İŞBİRLİĞİ İÇİNDE ÖĞRETME/ÖĞRENME DENEYİMİ**
Yard. Doç. Dr. Havva ALKAN BALA, Öğr. Gör. Marc BUSSIERE, Araş. Gör. Selçuk SAYIN, Araş. Gör. Yavuz ARAT
- 244 **MİMARİ TASARIM VE TÜRKİYE'DE MİMARLIK EĞİTİMİ**
Mimar Mutlu ORAL, Yard. Doç. Dr. Mehmet İNCEOĞLU
- 257 **SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR MİMARİ TASARIM STÜDYOSU DENEYİMİ: SEYİTGAZİ MİMARİ POTANSİYELİNDE TOPLUMSAL VE KURUMSAL BÜTÜNLEŞME**
Prof. Dr. Ruşen YAMAÇLI, Doç. Dr. Leyla Y. TOKMAN, Yard. Doç. Dr. Yüksel DEMİR, Araş. Gör. Elif TATAR, Araş. Gör. İnci GÜLDOĞAN
- 269 **MİMARLIK ve İLGİLİ DISİPLİNLERİN BİRLİKTELİĞİNE BİR ÖRNEK: "YAPI İŞLETMESİ TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI"**
Araş. Gör. Hande ALADAĞ, Araş. Gör. Hande DÜZGÜN
- 278 **MİMARİ TASARIM 2 STÜDYOSUNUN ÖĞRENCİ DÜŞÜNCELERİ ÜZERİNDEN İRDELENMESİ**
Araş. Gör. Polat DARÇIN, Yard. Doç. Dr. S. Müjdem VURAL

- 290 **MİMARİ TASARIM EĞİTİMİ DİYALOG SÜRECİNDE BÜTÜNLEŞEBİLİR**
Yard. Doç. Dr. Tolga SAYIN
- 301 **MİMARİ TASARIM EĞİTİMİNDE DİSİPLİNLER ARASI İŞBİRLİĞİNİN ÖNEMİ:
TARİHSEL ARKA PLANIN YENİDEN İNŞASI**
Yard. Doç. Dr. Derya YORGANCIOĞLU
- 312 **HAREKETİN ARKEOLOJİSİ YA DA BEDENDEN MEKÂNA**
Araş. Gör. Dr. Özlem BERBER, Öğr. Gör. Dr. Sait Ali KÖKNAR, Yard.
Doç. Dr. Funda UZ SÖNMEZ
- 323 **MİMARİ TASARIM EĞİTİMİ SÖYLEMLERİ 2: BÜTÜNLEŞME**
Öğr. Gör. Dr. Adnan AKSU, Araş. Gör. İrem KÜÇÜK, Prof. Dr. Nur
ÇAĞLAR
- 332 **MİMARLIK EĞİTİMİNDE ESTETİK VE SANAT AYIRIMI ÖNERİSİ**
İç Mimar Ertuğrul Çağrı KORKMAZ
- 338 **TASARIM EĞİTİMİ VE TASARIM STÜDYOLARININ YÜRÜTÜLÜŞÜ ÜZERİNE
BİR İRDELEME**
Arş. Gör. Dr. Çiğdem CANBAY TÜRKYILMAZ, Yard. Doç. Dr. M. Tolga
AKBULUT, Doç. Dr. Çiğdem POLATOĞLU, Prof. Dr. Rengin ÜNVER

POSTERLER

- 349 **BİR TASARIM STÜDYOSU GÜNCEİ: D.E.Ü. MİMARLIK FAKÜLTESİ
MİMARLIK BÖLÜMÜ MİM 201 MİMARİ TASARIM I STÜDYOSU SÜRECİ**
Yard. Doç. Dr. Hasan BEGEÇ, Araş. Gör. Dr. Nezihat KÖŞKLÜK KAYA
- 356 **MİMARLIK MÜFREDATINDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: İSTANBUL'DAKİ
ÜNİVERSİTELERİN MİMARLIK BÖLÜMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**
Y. Mimar Bilge KOBAS, Y. Mimar Özlem BAHADIR
- 366 **MİMARİ ve ESTETİK BİR KAVRAM OLARAK 'BÜTÜNLÜK' VE MİMARİ
TASARIM EĞİTİMİNDEKİ YERİ**
İç Mimar Ertuğrul Çağrı KORKMAZ
- 379 **MİMARLIK EĞİTİMİNDE ENFORMELLİK: MACARİSTAN PECS KENTİNDE
DENEYSEL BİR ÇALIŞTAY**
Merve GÜLERYÜZ
- 386 **BİR MİMARİ TASARIM DERSİ ATÖLYESİ KENT KAPILARI: BEYOĞLU'NUN
KAPILARI**
Öğr. Gör. Dr. Kezban Ayça ALANGOYA

- 290 MİMARİ TASARIM EĞİTİMİ DİYALOG SÜRECİNDE BÜTÜNLEŞEBİLİR**
Yard. Doç. Dr. Tolga SAYIN
- 301 MİMARİ TASARIM EĞİTİMİNDE DİSİPLİNLER ARASI İŞBİRLİĞİNİN ÖNEMİ:
TARİHSEL ARKA PLANIN YENİDEN İNŞASI**
Yard. Doç. Dr. Derya YORGANCIOĞLU
- 312 HAREKETİN ARKEOLOJİSİ YA DA BEDENDEN MEKÂNA**
Araş. Gör. Dr. Özlem BERBER, Öğr. Gör. Dr. Sait Ali KÖKNAR, Yard.
Doç. Dr. Funda UZ SÖNMEZ
- 323 MİMARİ TASARIM EĞİTİMİ SÖYLEMLERİ 2: BÜTÜNLEŞME**
Öğr. Gör. Dr. Adnan AKSU, Araş. Gör. İrem KÜÇÜK, Prof. Dr. Nur
ÇAĞLAR
- 332 MİMARLIK EĞİTİMİNDE ESTETİK VE SANAT AYIRIMI ÖNERİSİ**
İç Mimar Ertuğrul Çağrı KORKMAZ
- 338 TASARIM EĞİTİMİ VE TASARIM STÜDYOLARININ YÜRÜTÜLÜŞÜ ÜZERİNE
BİR İRDELEME**
Arş. Gör. Dr. Çiğdem CANBAY TÜRKYILMAZ, Yard. Doç. Dr. M. Tolga
AKBULUT, Doç. Dr. Çiğdem POLATOĞLU, Prof. Dr. Rengin ÜNVER

POSTERLER

- 349 BİR TASARIM STÜDYOSU GÜNCESİ: D.E.Ü. MİMARLIK FAKÜLTESİ
MİMARLIK BÖLÜMÜ MİM 201 MİMARİ TASARIM I STÜDYOSU SÜRECİ**
Yard. Doç. Dr. Hasan BEGEÇ, Araş. Gör. Dr. Nezihat KÖŞKLÜK KAYA
- 356 MİMARLIK MÜFREDATINDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: İSTANBUL'DAKİ
ÜNİVERSİTELERİN MİMARLIK BÖLÜMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**
Y. Mimar Bilge KOBAŞ, Y. Mimar Özlem BAHADIR
- 366 MİMARÎ ve ESTETİK BİR KAVRAM OLARAK 'BÜTÜNLÜK' VE MİMARÎ
TASARIM EĞİTİMİNDEKİ YERİ**
İç Mimar Ertuğrul Çağrı KORKMAZ
- 379 MİMARLIK EĞİTİMİNDE ENFORMELLİK: MACARİSTAN PECS KENTİNDE
DENEYSEL BİR ÇALIŞTAY**
Merve GÜLERYÜZ
- 386 BİR MİMARİ TASARIM DERSİ ATÖLYESİ KENT KAPILARI: BEYOĞLU'NUN
KAPILARI**
Öğr. Gör. Dr. Kezban Ayça ALANGOYA

- 398 **TASARIM EĞİTİMİNDE BİLGİ ÜRETME VE ÖĞRENMEYE YÖNELİK OLARAK KENTSEL METNİ OKUMA DENEYİMLERİ**
Yard. Doç. Dr. Hayat ZENGİN, Yard. Doç. Dr. Ahu DALGAKIRAN
- 400 **“DUYUSAL HACİM”**
Araş. Gör. Aylın AYNA, Araş. Gör. F. Sinem DOMANIÇLI
- 406 **MİMARLIKTA BÜTÜNLEŞME BÜTÜNLEŞİK MİMARLIK SİSTEMLERİ: RÜZGAR TÜRBİNLERİNİN YÜKSEK YAPILAR İLE BÜTÜNLEŞİK TASARIMI**
Yük. Mimar Serpil TOSUN, Prof. Dr. Gülser ÇELEBİ
- 419 **SOYUT MEKANDAN SOMUT MEKANA GEÇİŞ MİMARİ OKUMALARIN TASARIM SÜRECİNE ETKİLERİ**
Yard. Doç. Dr. Müge BAHÇECİ, Meltem GİRAY, Ferhat DORKİP
- 427 **EĞİTİMDE ‘SANAT KURAMI’**
Yard. Doç. Dr. Asu Beşgen GENÇOSMANOĞLU, Şölen KÖSEOĞLU

ATÖLYELER

3B- Birim, Biçimlenme, Bütünleşme

Yard. Doç. Dr. Havva ALKAN BALA, Yard. Doç. Dr. İlham ENVEROĞLU

ÜTOPYA/DİSTOPYA Yaşam Modülü

Yard. Doç. Dr. Serbülen VURAL , Yard. Doç. Dr. Nilhan VURAL, Yard. Doç. Dr. Nihan ENGİN

SİNE-TASARIM (Sinematik Mekan Tasarımı) ATÖLYESİ

Yard. Doç. Dr. Asu Beşgen GENÇOSMANOĞLU, İç Mimar Şölen KÖSEOĞLU

MİMARİ TASARIM EĞİTİMİ SÖYLEMLERİ 2: BÜTÜNLEŞME

Öğr. Gör. Dr. Adnan AKSU, Araş. Gör. İrem KÜÇÜK,

Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü,
e-mail: adaksu@gazi.edu.tr, iremkucuk@gazi.edu.tr,

Prof. Dr. Nur ÇAĞLAR

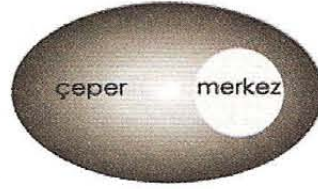
TOBB-ETÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Mimarlık Bölümü
e-mail: ncaglar@etu.edu.tr

Anahtar Kelimeler: mimari tasarım stüdyosu, merkez-çeper ilişkileri, deneysel tasarım, kuram ve kılıgı bütünleşmesi, disiplinlerarası bütünleşme

1. Başlarken

Bütünleşme ve/veya yabancı dillerden dilimize yerleştiği biçimiyle **entegrasyon**, tüm disiplinler alanlarda, pozitif ve sosyal bilimlerde, konvansiyonel bilimsel/akademik araştırmalarda ve/veya ampirik/kuramsal araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir kavramdır. Kentbilimde, ekonomide, özellikle budunbilim(etnoloji) ve toplumbilim(sosyoloji)de yoğun olarak kullanılır. Bütünleşme jenerik bir tanımla var olanla yeni katılan arasındaki kopukluğun giderilmesi, tekil ve çoğul ilişkilerinin gelişerek bir bütünün parçası olma sürecidir. Dolayısıyla sosyal, etnik, kültürel, ekonomik, fiziksel bütünleşmelerden söz etmek olanağı vardır. Bütünleşme doğaları gereği birbirinden değişik ve çatışan birimler arasında gelişir. Bu birimler uyumlulaşp karşılıklı bağımlılık içinde ve ortak amaçlar çerçevesinde toplanarak bağlayıcı bir birlik oluşturur. Bütünleşme iki ve/veya daha çok birim arasında gerçekleşir. Bu bağlamda bu sunum mimarlık disiplininde bütünleşmeyi **merkez ve çeper** ilişkileri bağlamında irdeler.

Merkez ve çeper kavramları da bütünleşme gibi jenerik kavramlardır. Türlü bağlamlarda birbiriyle eşleşen ve/veya çatışan, yaklaşıp uzaklaşan, fiziksel sosyal ve benzeri etkileşimlerle var olanı yeniden yapılandıran süreçleri anlamamanın ve anlatmanın araçlarıdır. Dolayısıyla bu diyalektik kavramlar oldukça dinamik, enerjik ve üretken yapıdadır. Kent, ekonomi, enerji, güç ve benzeri birçok alanda karşımıza çıkar. Ancak kullanıldığı alana göre yatkınlaştırılarak ve içselleştirilerek yeni tanımlar ve anlamlar kazanır. Bu bağlamda bu sunum geçtiğimiz on yılda edindiğimiz deneyimlerin sürekliliğinde geliştirdiğimiz mimari tasarım eğitiminde **bütünleşme** üzerine **düşüncelerimizi**, kuşkularımızı, çelişkilerimizi, kararlarımızı, yeniden düşünmek, ortak bilinçle kavramak, sorunlarıyla yüzleşmek, bu sempozyum aracılığıyla ilgilenen herkesin paylaşımına açarak değerlendirmek üzere hazırlandı.

- * Disipline özgü
- * Kuramsala özgü
- * Kılıfsala özgü

Şekil 1. Merkez-Çeper İlişkisi

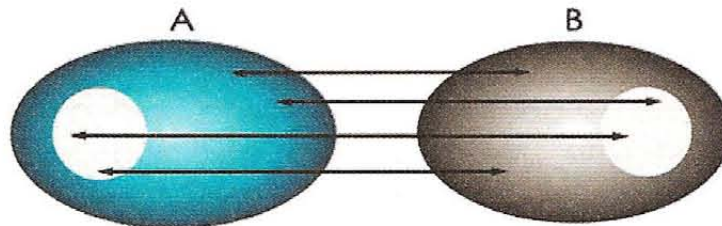
Mimari tasarım eğitiminde bütünleşme üzerine başlıca deneyimimiz 2007 yılında Re-Integrating Theory and Design in Architectural Education/ **Mimarlık Eğitiminde Kuram ve Tasarımın Yeniden Bütünleştirilmesi** temasıyla düzenlediğimiz AEEA'nın 19. Uluslararası konferansıdır. Konferansta Mimarlık eğitiminde kuram ve kılıfın bütünleşmesi, uzlaşması, tasarım eğitiminin mimarlığın kılıfsal alanıyla birlikteliğini sağlamak ve/veya güçlendirmek, mimarlığın eğitimiyle meslek pratiklerinin çeşitli alanlarda etkileşiminin geliştirmek, artırmak ve verimli kılmak üzere geliştirilen senaryolar, deneyimler üzerinden aktarılan **türlü bütünleşme çabaları** irdelenir.

Oysa bugün bilgi birikimimizin ve deneyimlerimizin eriştiği koşullarda yeniden değerlendirdiğimizde özellikle **mimari tasarımın kuramsal ve kılıfsal bilgisinin ve disiplinler arası bilgisinin, bütünleşmesi çabaları** birçok nedenle **yararsız ve gereksizdir**.

2. Bütünleşmenin Doğası Üzerine

-Bütünleşme bir süreçtir. Bütünleşmesi irdelenen birimler bu sürece katılmadan önce ve/veya süreç esnasında dönüşerek, başkalaşarak özniteliklerini yitirmeden **bütünleşmeye yatkınlık kazanmaları** gerekir. Bu yatkınlık **deneyisel alanda** yapılan çalışma/alıştırma/araştırmaların sürekliliğinde edinilen bilgi birikimi ve deneyimle kazanılır.

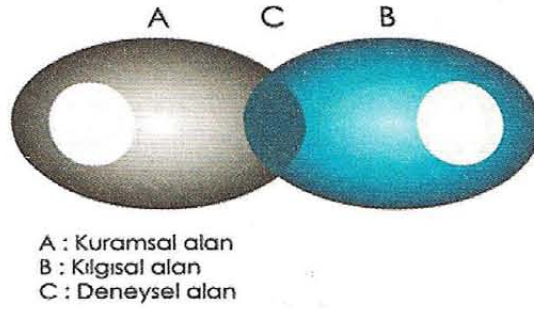
-Bütünleşme doğaları gereği farklı olan iki birimin birbiri içinde eriyip kendi kimlik ve niteliklerini yitirmesini, birlikte yeni tek bir birim olarak belirmesini ve/veya füzyona uğramasını anlatmaz. Her birim özdeğerlerini dönüştürmek ve içselleştirmek üzere diğerinin yararlanmasına sunar. Bu etkileşim her iki birimden de bağımsız ancak her iki birimi de besleyen bir ortamda gerçekleşir. Dolayısıyla doğalarıyla çatışan biçimde bütünleşmelerine çabalamak değil, özgür, üretken ve verimli bütünleşmenin gerçekleştiği **ortamın** doğasını irdelemek gerekir.

A : Kuramsal alan
B : Kılıfsal alan

Şekil 2. Kuramsal ve Kılıfsal Alandan Oluşan Disiplin Bütünü

- Mimarlığın kuramsal ve kılğısal alanları zaten bir bütünün asal bileşenleridir. **Bu** bütün mimarlık bilgisidir. **Gerçekte mimarlığın kuramsal ve kılğısal alanları doğaları gereği ayrıdır** ve ayrı ayrı var olmaları olumludur. Ayrı durmak onları  zg r, güçlü ve dinamik kılar. Bilgi alanlarını genişletmelerine ve yaygınlaştırmalarına olanak tanır. Doğaları gereği ayrı ayrı var olmaları gereken alanları bir araya getirme çabası, onların doğalarını zayıflatır, yapısal güçlerini azaltır, devinim alanlarını daraltır, enerjilerini dolayısıyla üretkenliklerini kısıtlar. Oysa ayrı ayrı var olmaları üretken enerjilerini artırır. İki alanın ayrı ayrı devinimleri sırasında birbirlerine yaklaşıp uzaklaşmalarından ve çatışmalarından **sinerji alanı** doğar. Bütünleşme bu alanda gerçekteleşir. Bu alan **deneysel alan** olarak tanımlanır.

Şekil 3. Kuramsal, Kılğısal ve Deneysel Alanlardan Oluşan Disiplin Bütünü

- Mimarlık disiplini de diğer disiplinlerle kuram ve kılğı eşleşmesine benzer bir ilişki ve etkileşim içindedir. Disiplinler diğerleriyle bütünleşme sürecinde kendi yapısal güçlerini, niteliklerini, devinim alanlarını, enerji ve üretkenliklerini korurlar. Ancak tüm disiplinlerden bağımsız **başka** bir ortamda iletişim kurarlar ve etkileşime girerler. Bu ortam  zg r ve **deneyseldir**. Deneysel alanda yapılan tüm araştırma ve alıştırılardan üretilen bilgi gerçekte henüz hiçbir disipline ait olmayan ancak disiplinler tarafından işlenmeye yatkın enformasyon/veri/**ham bilgidir** ve tüm disiplinlerin içselleştirmesine ve kendinin kılmasına hazırdır. Ancak bir disiplin alanı bağlamında tanımlandıktan sonra knowledge/**bilgiye** dönüşür. Disiplinlerarası ve/veya disiplinaşırı nitelik ancak wisdom/bilgelik/**pekiştirilmiş bilgiye** kazanılır.

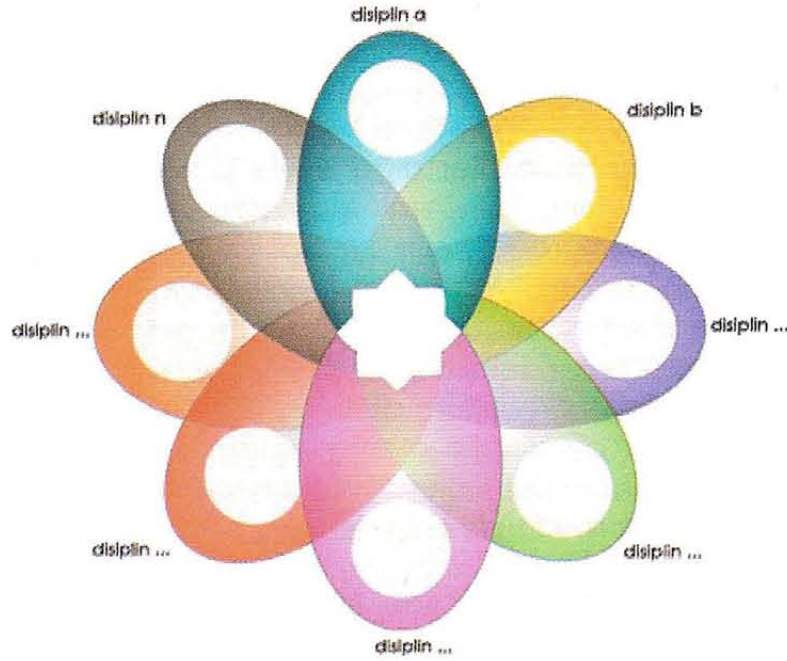
3. Mimarlık Disiplininde Merkez ve Çeper ilişkisi

Mimarlık her türlü tasarım ve mimarlık pratiğiyle etkileşim ve iletişim içindedir. Bu pratikler mimari tasarımı üretilen nesnelere aracılığıyla fiziksel, duygusal ve entelektüel olarak etkiler. Çağdaş bilimsel anlamıyla mimari tasarım bir konuda yaratıcı nitelikte yeni bilgi üretmeyi hedefleyen ve bu bilginin kullanma, uygulamaya dönüşme stratejilerini örgütleyen ve deneyime ačan süreçtir. Bu bağlamda bireysel veya kolektif her mimari tasarım genel mimarlık ortamının kaynağı ve ürünüdür. Tasarım sürecinde bir yandan tasarımı deneyerek deneyim kazanmak diğer yandan mimari tasarım düşüncesini ve mimari tasarım pratiğini geliştirmek üzere çalışılır.

Bilim ve teknolojideki gelişmeler, bilgi üretimi ve iletiminin hız kazanmasına dolayısıyla disiplinler bilginin genişlemesine ve gelişmesine yol açmaktadır. Bilgi disiplinin **merkezine** ayrışmış ve dizgeleşmiş olarak birikirken merkezden kaçma eğilimiyle disiplin alanına savrulan bilgi ayrışmadan düzensiz olarak **çepere**

ıgılmaktadır. Dolayısıyla, merkezde **biriken** bilgiyle çeperlerde **yıgılan** bilginin nitelikleri arasında önemli ayrımlar bulunmaktadır. Diğer disiplinlerde olduğu gibi mimarlıkta da **merkez-çeper** etkileşimi bilginin gelişimine **daha kapsayıcı, daha bütünleşmiş** ve **daha sürekli/kalıcı disiplinler matrislerle ilişkili** bir bakış geliştirilmesini olanaklı kılan çeşitli açılımlar sunmaktadır. Bu açılımlar **mimari tasarım eğitimi ve pratiğinde bütünleşme** tartışmalarına üretken bir zemin oluşturmaktadır.

Diğer disiplinlerde olduğu gibi mimarlık disiplinin bilgi alanı da kuramsal ve algısal bilgi alanlarından oluşur. Yeni **düşünce** ve **bilgi** üretmek mimari tasarım pratiğinin asal işlevlerindedir. Bu nedenle mimarlık kendi disiplininin dışına açılmaya ve çeşitli disiplinler arasında yüksek düzeyde işbirliği ve eşgüdümüne gerek duyar. Mimarlık eğitimi uğraşı içinde olanların çeşitli disiplinlerden derledikleri/edindikleri bilgileri mimari tasarım sürecini kurgulamakta araç olarak kullanmaları mimarlığın **disiplinler arası** özelliğini belirler. Ancak derlenen/edinilen bilgiler mimari tasarım alanına aktarılırken özgün bağlamından arındırılır ve yeniden inşa edilir. Böylece mimari tasarım bilgisi **disiplin aşırı** nitelik kazanır. Bu nitelik arı bilginin özgün kaynağına geri besleme sağlar ve **bilginin sürdürülebilirliğini** destekler.

Şekil 4. Disiplinler Arası Deneysel Alan

Bütünleşme sorunsalı farklı niteliklerdeki bu bilgi alanlarının gerek kendilerini gerekse mimarlık disiplinini besleyecek yeni bilgi üretme ve geliştirme zeminini inceler. Mimari tasarım ve eğitimi ise doğası gereği bütünleşme sorunsalına dair açılımları bünyesinde barındırır. Bu bağlamda bu sunum **mimari tasarım eğitimi ve pratiğinde bütünleşme** tartışmalarını mimarlık disiplininin **merkez-çeper ilişkileri** zemininde ele alır ve **mimari tasarımın;**

- 1-**kuramsal ve algısal bilgisinin,**
- 2-**disiplinler arası bilgisinin,**
- bütünleşmesi alanlarına** yoğunlaşır.

4. Merkez ve Çeperde Yeralan Bilginin Nitelikleri ve Bütünleşme

Disiplinin merkezinde biriken bilgi disiplin içindeki süregelen anlayış üzerine temellenir. Yerleşmiş görüşlerle uzlaşma içindedir. Yeni bilgi üretmek ve kendi güvenli alanı dışına çıkmak çabası göstermez. Var olanı daha ikna edici bir alternatifle yer değiştirinceye kadar **sürdürmeye eğilimlidir**. Kabullenicidir. Ayrılmış bilgi alanları sunar. **Ürün odaklıdır**. Gerekirci bir anlayışa sahiptir, dolayısıyla **durağandır**. Disiplin içindeki üretimini denemiş, doğrulanmış ve tanımlanmış olgular üzerinden gerçekleştirir. Belirlenmiş yöntemlere dayalı bir işleyişe sahiptir.

Disiplinin çeperlerine yığılan bilgi ise yerleşmiş görüşlerle uzlaşmaların ötesine geçerek, bilgiye erişimini genişleterek yeni bilgi üretmek çabası gösterir. Var olanı sorgulamaya ve **değiştirmeye/dönüştürmeye eğilimlidir**. Eleştirel ve sorgulayıcıdır. Var olanı araştırmaya yatkındır. Özelleşmiş bilgi alanları sunar. **Süreç odaklıdır**. Düşünme ve üretme alanlarının ilişkileneşinden ve birlikteliğinden yararlanır. Yönetme-yönlendirmeye ve çok sayıda deneme, doğrulama ve yeniden tanımlama aşamalarıyla yeniden biçimlendirmeye yatkındır. Açık uçlu ve **devingendir**. Sezgisel, kurgusal, deneysel yöntemlere dayalı bir işleyişe sahiptir.

Bu nitelikler dikkate alındığında **merkez-çeper** arasındaki etkileşimi güçlendiren, dinamik, üretken ve sürdürülebilir kılmaya yatkın olan bilginin çeperlerde yığılan bilgi olduğu görülür. Başka bir deyişle mimari tasarımın kuramsal ve kılğısal bilgisinin bütünleşmesinde işlenebilir olan bilgi disiplinin kuramsal ve kılğısal alanlarının merkezlerinde biriken yerleşik bilgi değil alanlara dağılarak çepere yığılan düzensiz bilgidir. Benzer biçimde farklı disiplinlerin çeperlerine yığılmış olan bilgi de disiplinler arası bütünleşmede işlenebilir olan bilgidir.

Tablo 1: Mimari Tasarımda Konvansiyonel ve Deneysel Nitelikler

Konvansiyonel	Deneysel
Disiplinin merkezinde yer alır	Disiplinin çeperinde yer alır
Disiplin içindeki anlayış üzerine temellenir	Disiplinin ötesine geçen, disiplinler arası bir anlayış geliştirir
Yerleşmiş uzlaşmalar doğrultusunda bir algılayış geliştirir	Yerleşmiş uzlaşmaların ötesinde bir algılayış geliştirir
Var olan bilgiye Erişimini sürdürme isteği doğrultusunda şekillenir	Bilgiye Erişimini genişletme isteği doğrultusunda şekillenir
Var olanı daha ikna edici bir alternatifle yer değiştirinceye kadar sürdürmeye eğilimlidir	Var olanı sorgulamaya ve değiştirmeye/dönüştürmeye eğilimlidir
Kabullenicidir	Eleştirel ve sorgulayıcıdır
Var olanı uygulama temellidir	Var olanı araştırma/geliştirme temellidir
Kapsayıcı ve bütünleştiricidir	Ayrıştıncı ve özelleştiricidir
Bütünleşmiş bir bilgi alanı sunar	Özelleşmiş bilgi alanları sunar
Sonuç odaklıdır	Süreç odaklıdır
Düşünme ve üretme alanlarını otonom olarak barındırır	Düşünme ve üretme alanlarının ilişkileneşinden ve birlikteliğinden faydalanır
Belirlenimci bir anlayışla hareket eder	Yönetme-yönlendirmeye dayalı bir anlayışla hareket eder
Belirlenmiş ve durağan çalışmalarla sonuçlanır	Açık uçlu ve devingen çalışmalara olanak tanır
Çalışmalarını, denemiş, doğrulanmış ve tanımlanmış olgular üzerinden gerçekleştirir	Çalışmalarını pek çok deneme, doğrulama ve yeniden tanımlama aşamalarıyla sürdürür
Belirlenmiş bir işleyişe sahiptir	Sezgisel ve kurgusal bir işleyişe sahiptir

Bu nitelikleriyle **çeperdeki bilgi**, gerek merkezde biriken gerekse diğer disiplinlerin çeperlerinde yığılan bilgiyle ilişkileneşmeye ve etkileşime açıktır. Ancak, çeperlerde düzensiz olarak yığılan bilgi **bütünleşmeye** yatkın hale gelebileceği bir alanda düzenlenmeye ve örgütlenmeye gerek duyar. Bu

bağlamda bu alan **deneysel alan** olarak nitelenir. Deneysel alan mimarlık disiplininin bilgi alanlarının etkileşim ve iletişim alanıdır. Dolayısıyla tüm bilgi alanlarından bağımsız ama tüm alanlardan bilgiyi kullanarak gelişir. Bu alan bulanık su gibidir. Gelişimsel düşünce bu suyu berraklaştırma yöntemleri üzerine kafa yorar ve düşünce üretir. Çeperden alınan bilgiler dönüştürülerek gerek merkezi gerekse merkez-kaç etkisiyle çeperi yeniden besler. Yeniden beslenen çeper aracılığıyla, üretilen bilgiler diğer disiplinlerin de kullanımına sunulur. Böylece farklı alanlara ait bilgilerin bütünleşerek dönüştüğü devingen yapı sürdürülebilir bilgi akışı sağlar. Dolayısıyla, deneysel alanda yapılan mimari tasarım eğitimi aynı zamanda mimari tasarım pratiğinin de kuramsal ve kılgsal bilgisi ile disiplinler arası bilgisinin etkin bütünleşmesine potansiyel ve olanak sağlar.

5. Mimari Tasarım Eğitiminde Deneysellik

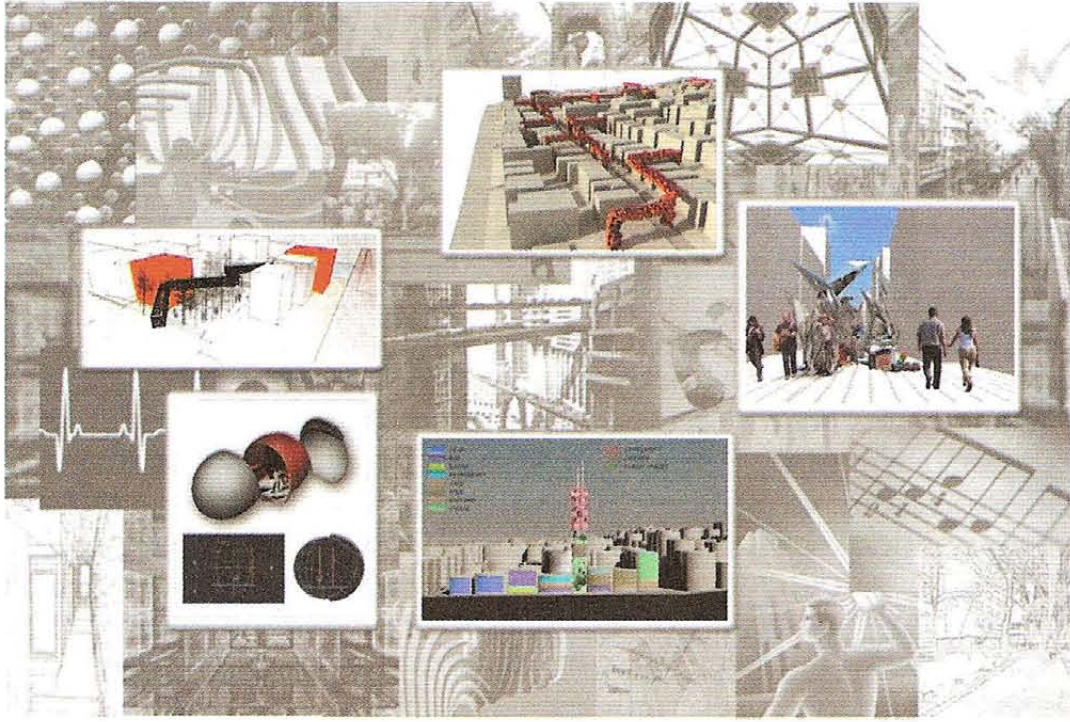
Disipliner eğitimin verildiği akademik kurumlarda, kısaca mimarlık okullarında, **merkez**deki ayrışmalar eğitim programına da yansımaktadır. Mimarlık eğitiminin içerik bileşenlerine dair bu bilgiler öğrencilere ayrışmış biçimde aktarılmaktadır. Oysa mimari tasarım eğitiminin verildiği stüdyolar bilgi aktarmak üzere kurgulanmaz. Çünkü mimarlık bilgisi çok geniş ve yaygın bir epistemolojik alandır. Merkez çeper etkileşimi bağlamında sürekli artmakta değişmekte ve çeşitlenmektedir. Standart mimarlık eğitiminin süresi ve kurgusu ne olursa olsun bu çeşitliliği kapsayamaz. Bu nedenle mimari tasarım sürecinin bilginin bolluğu, çokluğunun çeşitlendirdiği mimari tasarımı düşünme, anlama kavrama, anlatma ve sunma yöntemlerinin sağladığı potansiyel üzerine kurgulanması benimsenir. Bu potansiyelin en yüksek olduğu alan disiplinin çeperinde yığılan bilgiyi kullanarak gelişen **deneysel alan**dır. Bu bağlamda bu sunum mimari tasarım eğitiminin deneysel stüdyolarda yapılması gerekliliğini savlar.

Deneysel mimari tasarım stüdyosu ortamı önyargısızdır. Var olan olgular sorgulama alanı sunar ve çelişkili, dalgalanan ilişkilerin arasındaki gerilimin sürmesine izin verir. **Deneysel süreçler** çeperlerde yığılan bilgilerden oluşan karmaşa ve belirsizlikten beslenir, değişime ve gelişime ilişkin farklı yaklaşımları karşılaştıracığı tartışmalara olanak sağlar, açık uçludur, olasılıkları ve potansiyelleri göz önünde bulundurarak stüdyo üretiminde çeşitliliği ve çok sesliliği artırır, yaratıcı düşünce ve çalışmaların potansiyelini genişletir.

Deneysel stüdyoda **yürütücüler** mimarlık nesnesinin tasarımına odaklanmak yerine tasarım sürecinin saklı/görülemez kurgusuna ve bu kurguyu nasıl ustalıkla idare edebileceğine yoğunlaşır. Yalnızca belirli bir soruna pratik çözümler üretmez ama sorunu genel mimarlık kavramlarıyla irdeler. Deneysel stüdyoda tasarım mimarlık konusu olmaktan çok **strateji** konusudur. **Strateji** tasarım sürecini işleten üretken düzendir.

Deneysel stüdyoda geliştirilen tüm tasarım önerileri birer **araştırma**dır. Tasarımcılar kavramsal yaklaşımlarını çeşitli araçlarla ifade ederek görüş, değerlendirme ve tartışmalara açar. Stüdyo elemanları arasında gelişen bu tartışmalardan mimari tasarıma, mimarlık disiplinine/bilgisine ilişkin açılımlar oluşur. Bu bağlamda sunumun sonunda yer alan şekiller deneysel bir mimari tasarım stüdyosunu örnekler.

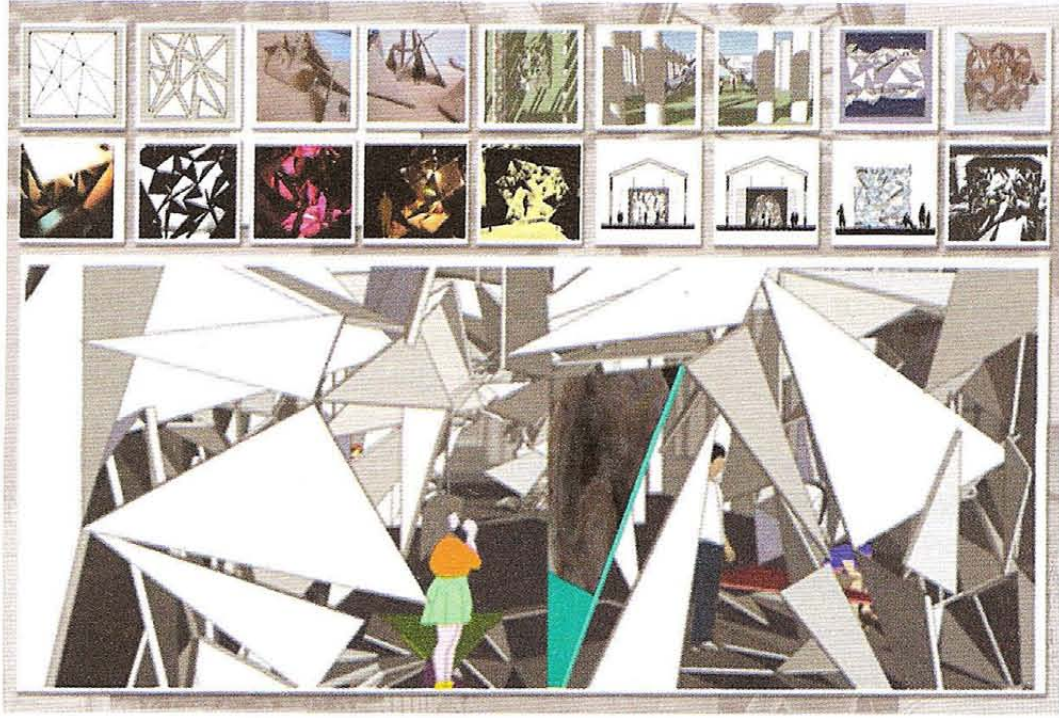

Şekil 6. Stüdyo / İçerik

Şekil 7. Stüdyo / Alıştırma

Şekil 7. Stüdyo / Ürün

KAYNAKLAR

- Angelil M., "Inchoate, an Experiment in Architectural Education", Swiss Federal Institute of Technology (ETHZ), Zürih, 2003.
- Dewey, J., "Experience and Education", Touchstone, New York, 1997.
- Hancock J., "Continuity, Change and the "Edges" of Architecture", Journal of Architectural Education, Vol. 40 No.2, Blackwell Publishing, 1984.
- McKellar J., Stein D., "Interdisciplinary Education for The Architect", Journal of Architectural Education, Vol. 29 No.3, Blackwell Publishing, Kanada, 1976.
- Çağlar N., (editör) Re-Integrating Theory & Design in Architectural Education, AEEA/EAAE Transactions on architectural education No:11, Türkiye, 2001